

Kommunestyrets behandling av sak 101/2022 i møte den 15.12.2022:

Enstemmig vedtak

1. Kommunestyret vedtar «Innspill fra Hábmera suohkan – Hamarøy kommune til stortingsmeldingen om samisk språk, kultur og samfunnsliv, medvfokus på rekruttering og kompetanse».
2. Hábmera suohkan – Hamarøy kommune legger vekt på kvalitet i samiskopplæringen, sterkere utviklings- og fagmiljø, reell mulighet for kompetanseheving og faglig etter- og videreutdanning for samisklærere, supplerende løsninger for manglende læremidler, stipendordninger og Ájluovta skávllá – Drag skole som en lulesamisk profilskole som våre svar på det utfordringsbildet som er innen lulesamisk språkopplæring.
3. Rekrutterings- og kompetansebehovet innen lulesamisk språkopplæring har et utfordringsbilde som har behov for langt kraftigere tiltak, og disse kan en ikke forvente at Hábmera suohkan – Hamarøy skal stå for og finansiere
4. Hábmera suohkan – Hamarøy kommune mener at lovfestet rett til samiskspråklig barnehagetilbud er svært viktig for fremtiden for lulesamisk språk. Samiske barn har krav på at deres bakgrunn som urfolk møter en barnehage som speiler hvem de er. Internasjonale konvensjoner bla Barnekonvensjonen omhandler barns rettigheter til eget språk og er ratifisert av Norge. Hábmera suohkan – Hamarøy kommune ber Regjeringen om å iverksette en prosess slik at disse rettighetene inkorporeres i Barnehageloven jf. Rammeplan for barnehager.

Innspill fra Hábmera suohkan – Hamarøy kommune til stortingsmeldingen om samisk språk, kultur og samfunnsliv, med fokus på rekruttering og kompetanse.

Hva er dagens utfordringer innen lulesamisk opplæring?

- Kvaliteten på undervisningstilbudet
 - Tilgangen på lærekrefter
 - Tilgangen på læremidler
 - Svake språkmodeller

Kvaliteten på undervisningstilbudet

I lulesamisk område står vi i en situasjon der språket er alvorlig truet. Mange har tatt grep og aktivt valgt samisk som barnehage- og opplæringspråk, men skolen lykkes ikke nødvendigvis med

språkoverføringen. Situasjonen har endret seg i retning av at samisk ikke lengre dominerer som hjemmespråk hos majoriteten av samiskelever. Vi har altså en foreldregenerasjon som har mistet språket, men som til tross for dette vil at deres barn skal lære samisk. Det er i utgangspunktet en positiv tendens. Det forskyver likevel opplæringsansvaret i langt større grad til barnehagen og skolen, der barna får lært og utviklet språket. *Skolen bærer altså det aller største ansvaret for lulesamisk språk.* Det er bare én skole som reelt bærer det lulesamiske språkansvaret: Ájluovta skávllá-Drag skole. Det er et uforholdsmessig lite apparat rundt et så stort ansvar.

Rapporter viser at det er et problem at samiske barn ikke har et godt nok undervisningstilbud i og særlig på samisk. Mange kommuner greier ikke å oppfylle kravene som loven setter; å gi all undervisning på samisk til de som velger samisk 1. Videre viser Riksrevisjonens rapport¹ av 2019 at kvaliteten på opplæringen for samiske barn har betydelige svakheter i innholdet, både når det gjelder samiske læremidler, læreres kompetanse og fjernundervisning. Det slås videre fast at retten til opplæring i og på samisk utfordres av at det fortsatt er mangel på læremidler på samisk i alle fag, på alle trinn/ nivåer og på alle de samiske språkene, og at det i tillegg er mangel på lærere med formell kompetanse i undervisningsfagene i tillegg til samisk kompetanse.

Riksrevisjonens rapport viser til at ingen aktører kan si noe om kvaliteten på undervisningen som gis, og riksrevisjonens funn viser både til lærermangel som et vedvarende problem og mangel på læremidler som svekker opplæringstilbudet. Rapporten slår videre fast at lulesamisk språk er et av de samiske språkene som har størst utfordringer ihht opplæring i og på samisk.

Tilgangen på lærekrefter

Offentlig tallmateriale viser at antallet elever som får opplæring i samisk, har økt for alle tre språkene de siste årene, mens antallet lærere har gått ned². Problemet med manglende faglærte lærere i grunnskolen kan sies å være omfattende; det er prekær lærermangel lulesamisk. Skolens rekrutteringsgrunnlag er smalt, og mange lærere går over i andre stillinger i forvaltningen og administrasjon.

Det er to typer kompetansekrav for de som skal undervise i skolen: 1) kompetansekrav for å kunne bli tilsatt i undervisningsstilling og 2) kompetansekrav for å undervise i fag. Samiske lærere virker under samme kompetansekrav som øvrige lærere, det er krav som må forventes av alle som skal lede barn til læring. I tillegg til godkjent lærerutdanning og språkkompetanse kreves 60 studiepoeng i basisfagene på ungdomsskolen og 30 relevante studiepoeng i øvrige fag. Det krever en klar strategi for etterutdanning for å kunne oppfylle lovens krav også for lærere som underviser på samisk, og dette må prioriteres over en flerårig periode. Det er avgjørende å ha nok lærere i virke for å få gjennomført den massive etterutdanningen som kreves.

¹ <https://www.riksrevisjonen.no/rapporter-mappe/no-2019-2020/undersokelse-av-samiske-elevers-rett-til-opplaring-i-og-pa-samisk/>

² <https://norceresearch.brage.unit.no/norceresearch-xmlui/handle/11250/3030792>

Skolen rapporterer om vedvarende mangel på lærere. Det er vanskelig å rekruttere og beholde godt kvalifiserte lærere. Mange av de eksisterende fagfolkene nærmer seg pensjonsalderen, så det øker rekrutteringsbehovet ytterligere.

Kunnskapsdepartementet viser til ulikhetene ved de tre samiske språkene når det gjelder utfordringer med å oppfylle elevenes rettigheter til samiskopplæring. Mens det nordsamiske språkmiljøet er relativt stort, er det lulesamiske og det sørsamiske språkmiljøet mindre og dermed mer sårbart. Flere skoler som har lav andel samiske elever, har utfordringer med å få tak i samisklærere til deltidsstillinger. Dette gjelder særlig i sør- og lulesamisk område. Konsekvensen av dette er at skoleeierne må velge alternative opplæringsformer framfor stedlig undervisning. Dette er ei utfordring som Hábmer allerede ser idag.

Tilgangen på læremidler

Et stort og vedvarende problem er at det ikke finnes nok læremidler på lulesamisk. Dette er påpekt både av Språkutvalget i NOU 2016: 18 og samsvarer med funn i riksrevisjonens (2019-2020) rapport. Til forskjell fra læremidler på bokmål og nynorsk har ikke elever etter opplæringsloven rett på samiskspråklige læremidler. Læremidlene dekkes gjennom den årlige bevilgningen til Sametinget over statsbudsjettet. I riksrevisjonens rapport opplyser både Sametinget og Utdanningsdirektoratet at mangel på samiske læremidler har vært et vedvarende problem siden samisk ble tatt i bruk i skolen. God tilgang til samiske læremidler er en viktig del av et godt og likeverdig opplæringstilbud også til samiske elever.

Mangel på samisklærere bidrar ytterligere til økte utfordringer med å utvikle læremidler for opplæring i og på samisk. Sametinget er i riksrevisjonens rapport enig i at det er svak utvikling av læremidler, særlig av lulesamiske læremidler. Det er fortsatt flere kjernefag som ikke er dekket av samiske læremidler. Dette gjelder særlig læremidler i sør- og lulesamisk. Lulesamiske lærere må i tillegg til egen undervisning også lage læremidler på samisk, og har med det en utilsiktet økt arbeidsbyrde.

Lulesamiske elever trenger oppdaterte og kvalitativt gode samiske læremidler fordi kvalitet er nøkkelen til god språkopplæring, grunnutdanning og videre studier og jobb, med - og innen lulesamisk språk.

Svake språkmodeller

Å gi opplæring i minoritetsspråk krever andre tilnæringsmåter enn det å gi opplæring i majoritetsspråk. Å formidle samisk som første- og andrespråk, er ulikt det å formidle norsk som første- og andrespråk fordi vilkårene for språkene samisk og norsk er svært ulike utenfor skolen. I storsamfunnet blir norsk gjennomgående sett på som mer viktig enn samisk, og gjennom gamle og nye media møter alle barn langt mere norsk (og engelsk) enn samisk. Barna møter dessuten mange enspråklige norske personer som de av praktiske grunner må snakke norsk med, men få enspråklige samiske som de må snakke samisk med. Det er derfor mange faktorer som bidrar negativt til at skolen ikke lykkes godt nok i språkoverføringen, her iblant også mangel på lærere og læremidler. Vi vet likevel gjennom skoleforskning at læreren er den viktigste faktoren for elevers læring. Derfor må organiseringen av opplæringen sees på, og utvikling av de lulesamiske lærerne

være et satsningsområde. Slik kan skolen gå fra svake språkmodeller til å strekke seg etter de sterke språkmodellene.

Utfordring og behov

I 2021 bestilte Kommunal- og distriktsdepartementet en kartlegging av kompetanse i samisk språk og kultur i forvaltningsområdet for samiske språk. NORCE-rapportens konklusjon er tydelig:

“Det er prekær lærermangel i sørsamisk og lulesamisk, og her er rekrutteringsgrunnlaget smalt, og mange lærere går over i andre stillinger i forvaltningen, administrasjon og utvikling av læremidler. Hvis disse språkene skal reddes vil det være behov for langt kraftigere tiltak, og disse kan en ikke forvente at kommunene skal stå for og finansiere”.

Årsaker til rekrutteringsproblemer

- Det er allerede påpekt at lekkasjen av lærere til andre yrke er en del av utfordringa. Her er lønn og arbeidsmengde kjente faktorer – ofte begrunnet i manglende samiske læremidler, noe som medfører arbeid ut over normal arbeidstid
- Mangel på læremidler bidrar til økte utfordringer med å rekruttere samisklærere for å sikre opplæring i og på samisk. Man kan også snu på denne problemstillingen; mangel på samisklærere bidrar til ytterligere utfordringer med å utvikle samiske læremidler. For å utvikle gode, kvalitative læremidler trengs det pedagogisk kompetanse i utviklingen av læremidler.
- Rekrutteringsgrunnlaget for lulesamisk språk er smalt, og mange av de eksisterende fagfolkene nærmer seg pensjonsalderen. Dette vil øke rekrutteringsbehovet ytterligere
- Det stilles sterkere krav om fagkompetanse i faget det skal undervises i. Gjennom skoleforskningen vet vi at læreren er den viktigste faktoren for elevers læring. Samisklærere underviser i alle fag for å sikre opplæring i og på samisk. Ikke alle samisklærere har fagkompetanse i faget det undervises i. Og dette gir ofte to problemstillinger;
 - I. Hvilken kvalitet gis det for elevers læring?
 - II. Hvilken motivasjon har lærere?
- Flere samisklærere velger fjernundervisning, der de kun underviser i faget samisk. Samisklærere ved stedlig undervisning underviser i alle fag for å sikre opplæring i og på samisk. Manglende læremidler, arbeidsmengde og fravær av fagkompetanse gjør at flere velger å kun undervise i faget samisk, og gjerne da via fjernundervisning. Fjernundervisning er viktig, men er også definert som en svakere språkmodell

Løsninger for lulesamisk språk I

- Stipendordninger
Hábmera suohkan – Hamarøy kommune har sammen med Sametinget, Nordland fylkeskommune og Statsforvalteren i Nordland gått sammen og gir 200.000 kr i stipend til de som tar lulesamisk lærerutdanning ved Nord Universitet.
Det er prekær mangel på samisklærere og i særdeleshet for lulesamisk språk.
Studenter på samiske lærerutdanninger burde hatt lønn/stipend på lik linje med andre statlige ordninger som har rekrutteringsbehov. Da også med bindingstid til læreryrket
- ABLUs (arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning med samisk profil) er et særdeles viktig tiltak for å rekruttere samiskspråklige pedagoger til barnehager.
Dette er ei utdanning som går over 4 år, og det er tilbakemeldinger på dette hvor det bør sees på mulighet for 5-årig studie begrunnet i høyt arbeids- og studiepress
- Hábmera suohkan – Hamarøy kommune gir 100.000 kr i tilskudd til Viejega AS (lulesamiskspårlig barnehage) for å ha ansatte på ABLUs studie. Som med samiske lærerutdanninger, så burde dette vært ei utdanning med lønn/stipend på lik linje med andre statlige ordninger som har rekrutteringsbehov

Løsninger for lulesamisk språk II

- Etablere en lulesamisk profilskole ved Ájluovta skávllå-Drag skole (etter anbefalinger i Nou 2016: 18 Hjertespråket)
 - I. En profilskole vil lede den faglige kvalitetssikringen og utviklingen av undervisning i lulesamisk. Med et særlig ansvar for opplæring i lulesamisk vil dette innebære blant annet å samle fagressurser knyttet til samiskopplæringen Et solid pedagogisk felleskap vil også kunne bidra til å rekruttere flere lærere i lulesamisk
 - II. Profilskolen skal i nært samarbeid med Sametinget jobbe med supplerende løsninger til læremidler, i medfør av Sametingets læremiddelansvar, der vi skal finne nye effektive og innovative måter å utvikle lulesamiske læremidler på
 - III. Profilskolen skal være en motor i utvikling -og bruk av sterke språkmodeller i undervisningen for elever med samisk 1, 2, og 3. Først lokalt, så nasjonalt

Hva er en profilskole?

Hentet fra NOU 2016: 18 Vájmogiella / Hjertespråket³

Kapittel 10 Samiskopplæring i grunnskole og videregående skole – profilskoler

Allerede i dag er det mange skoleeiere som etablerer profilskoler, det vil si skoler som har et særskilt fokus på enkelte fag. Et eksempel er realfagsskoler som tilbyr timer utover minstetimetallet i matematikk og naturfag. En lulesamisk profilskole vil fortsatt være en kommunal grunnskole der man får statlige myndigheter til å ta større eierskap for språksatsinga i skolen.

Fra utredningen:

- Utvalget mener at det i språkvitaliseringskommunene må være minst en samisk profilskole. På den samiske profilskolen må det være et helhetlig samisk opplæringstilbud etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet – samisk.
- En samisk profilskole bør som minimum bestå av bruk av LK06S. I tillegg må det legges til rette for at alle elevene har det samme totale timetallet. I praksis vil dette bety at elever som ikke har samisk som første- eller andrespråk, må ha opplæring i ett eller flere fag som samlet tilsvarer timetallet for samisk som andrespråk.
- På en samisk profilskole bør elevene kunne velge mellom opplæring i et nytt fag om samisk kultur, historie og språk eller opplæring i samisk. På slike profilskoler bør det være gode rammer for å skape en positiv motivasjon for samisk språklæring, både hos foreldre og elever.
- På steder der det er en mindre andel elever som ønsker samisk som første- eller andrespråk, kan kommunen velge å samle disse elevene på samme skole. På denne måten vil opplæringen skje i større klasser, noe som sikrer at elevene får delta i et samiskspråklig miljø.

Kjennetegn på sterke språkmodeller

Termene «sterke» og «svake» tospråklige modeller er hentet fra NOU 2016 Hjertespråket, og tospråklighetsprofessor Colin Bakers typologi. Baker har systematisert hvordan tospråklig opplæring på ulike måter er organisert for minoritetsspråk på verdensbasis. Med «tospråklig opplæring» mener han all skoleopplæring der to språk er involverte, og der minoritetsspråk er ett av de to.

Baker deler organisasjonsmodellene i to hovedgrupper: «sterke» og «svake» modeller. En vanlig erfaring med de *sterke* modellene er at elevene som følger disse, har stor sjans til å bli aktivt tospråklige, mens erfaringa med de *svake* modellene er at elevene her har små sjanser til å bli aktivt tospråklige.

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-18/id2515222/>

Sametinget har satt ned et ekspertutvalg som har publisert en utredning av hvordan sterke språkmodeller kan iverksettes i skole og barnehage⁴, der produktivt samisk språk skal være et klart mål. Ekspertutvalget peker på behovet for organisatoriske rammer i opplæringa i tillegg til bevisst språkpraksis.

Videre har Sametinget nylig presentert et utviklingsprogram for sør- og lulesamisk⁵, der målet er å fordoble antallet språkbrukere. I lulesamisk område skisseres det at opplæringa skal stå for en økning av 300+ stk produktive lulesamiskspråklige innen 2040. Språksentrene, i vårt tilfelle Árran julevsáme guovdásj, skal rekruttere tilsvarende antall voksne språkbrukere. For å nå disse målsetningene fordrer det evne og vilje til å justere metoder og organisering.

Rett til samiskundervisning etter en sterk språkmodell

De nye læreplanene av fagfornyelsen i Kunnskapsløftet 2020 slår fast at i fagene samisk som første- og andrespråk skal opplæringa skje gjennom sterke språkmodeller.

I Hábmer - Hamarøy har vi alle muligheter for å lykkes med å organisere opplæringa etter sterke språkmodeller. Ájluovta skávllá-Drag skole bør kunne tilby både stedlig undervisning, fjernundervisning og hospiteringer for elever på andre skoler i Hábmer - Hamarøy. Her kan mennesker med innfødt kompetanse bidra i språkarbeidet, og foreldre og øvrig lokalsamfunn kan ta del av den språklige utviklingen og selv blir produktive samiskspråklige. Vi trenger en sterk lulesamisk profilskole for at lulesamisk språk skal være et levende språk. Får vi løftet kvaliteten på opplæringa etter sterke språkmodeller vil det gjøre store utslag for lulesamisk språk i sin helhet. Interessentene i en profilskole går ut over vårt eget lokalsamfunn; skolen har betydning for hele det samiske samfunnet, og den har også en nasjonal verdi.

Det norske barnet i profilskolen

Alle elever i grunnskolealder som bor i forvaltningsområdet for samisk språk skal få opplæring i samsvar med læreplanverket Kunnskapsløftet samisk (LK20S).

Læreplanene for Kunnskapsløftet samisk er likeverdige og parallelle læreplaner for opplæring i samiske distrikt. Dette er gjeldende for alle grunnskoler i Hábmera suohkan -Hamarøy kommune.

Alle elever skal føle seg hjemme i skolene på Hábmer - Hamarøy. Ájluovta skávllá-Drag skole vil fortsatt undervise etter to opplæringsspråk, samisk og norsk. Foreldre vil i fortsettelsen, slik som etter dagens praksis, kunne velge hvilket opplæringsspråk barnet skal følge på Ájluovta skávllá-Drag skole. I en norsk klasse skal opplæringa gis på norsk språk og etter gjeldende læreplaner.

Det er verdt å merke seg at samisk innhold i læreplanene er styrket på nasjonalt nivå i de nye læreplanene av LK20. *Alle skoler i Norge* skal gi opplæring om samer og samiske forhold. Disse

⁴ https://sametinget.no/_f/p1/i28f9e0a6-5656-492e-a01b-6ebc74036a85/gievrras-giellamodeallat-raporta.pdf

⁵ https://sametinget.no/_f/p1/ib8fe5d41-447c-437c-b017-fc5c052d69fb/sametinget-giellalokten-nor.pdf

framgår både av overordnet del og i de ulike fagene. Elevene skal blant annet lære om samenes historie og kamp for likeverd, om det samiske urfolkets rettigheter, og om mangfold og variasjon i samisk kultur og samfunnsliv.

I læreplanene er det samisk innhold både i tekstene i «Om faget» og i kompetansemål. I noen av kompetansemålene er det samiske innholdet nevnt eksplisitt. I andre kompetansemål er det samiske innholdet implisitt, og skolene kan vurdere når og på hvilke måter opplæringen skal inngå.

På Ájluovta skávllå-Drag skole skal alle barn kunne være sammen i et trygt og inkluderende fellesskap. Selv om to ulike opplæringspråk kan velges på Ájluovta skávllå-Drag skole vil skolen også i framtida legge til rette for et skolemiljø preget av fellesskap og samhold.

Hvorfor Ájluovta skávllå-Drag skole som lulesamisk profilskole?

Hamarøy kommune og Tysfjord kommune vestsida ble fra 1.1.2020 slått sammen til Hábmerra suohkan - Hamarøy kommune. Forslag til fremtidens oppvekstsektor i Hábmerra – Hamarøy ble dannet i delprosjekt 10.2.1 Plan for Oppvekst og undervisning.

Faggruppen pekte blant annet på Ájluovta skávllå-Drag skole som en samisk profilskole:

«Drag skole foreslås som samisk profilskole. Drag skole har lang erfaring med samisk opplæring, har opparbeidet seg kompetanse, har samiskspråklig personale og har de fleste samiske elevene i grunnskolen. Drag skole har også inngående kjennskap til de samiske læreplanene. Profilskolen skal veilede, koordinere samiskopplæringa i kommunen og være en ressurs for de andre skolene i kommunen. Dette innebærer at skolen må få ekstra ressurser til administrasjon for å ivareta de oppgaver en profilskole skal ha».

Videre ble det besluttet i kommunestyrets vedtak av 14.mai 2020 å utrede Ájluovta skávllå-Drag skole som en lulesamisk profilskole. Utredningen ventes klar i løpet av 2023.

Ájluovta skávllå-Drag skole er den *eneste* skolen i landet hvor du får opplæring *i og på lulesamisk*, og det er derfor naturlig å styrke miljøet rundt denne skolen, samt å skape et sterkere fagmiljø rundt lulesamisk språkopplæring ved skolen. Med en lulesamisk profilskole vil Hábmerra suohkan – Hamarøy kommune satse på et sterkere utviklings- og fagmiljø, kvalitet i opplæringen og der samisklærere gis en reell mulighet for kompetanseheving og faglig etter -og videreutdanning.

Vi har tre kommunale skoler og en montessoriskole i kommunen, men det er pr. d.d. kun stedlig samiskopplæring ved Ájluovta skávllå-Drag skole. Målet er at Ájluovta skávllå-Drag skole også skal bli en ressurs for andre skoler når det gjelder samiskopplæring.

Oversikt over elevtall og barn med samisk opplæring i kommuner for skoleåret 21/22 (tallene er hentet fra Sametinget)

	Antall elever med samisk 1.språk (andel elever i %)	Antall elever med samisk 2.språk (andel elever i %)	Antall barn i samisk barnehage	Totalt antall elever i grunnskolen
Kautokeino	346 (94 %)	20 (6 %)	170	369
Karasjok	209 (85 %)	54 (22 %)	106	247
Tana	84 (39 %)	53 (24 %)	50	218
Nesseby	35 (38 %)	52 (56 %)	30	93
Hábmer-Hamarøy	32 (14 %)	41 (17 %) / 28 elver ved Ájluovta skåvllå-Drag skole	17 (dette er barn i en samiskspråklig barnehage)	235 (96 elver ved Ájluovta skåvllå-Drag skole)
Porsanger	19 (5 %)	133 (36 %)	41	367
Snåsa	17 (10 %)	15 (9 %)	11	166
Tjeldsund	10 (2 %)	41 (9 %)	18	455
Røros	10 (2 %)	15 (3 %)	15	532

Kåfjord	7 (5 %)	70 (52 %)	29	135
Røyrvik	5 (10 %)	0 (0 %)	8	47
Lavangen	0 (0 %)	16 (13 %)	10	126
Hattfjelldal	0 (0 %)	5 (4 %)	0	133
Alta	47 (2 %)		81	2554
Tromsø	52 (1 %)		70	8237

Kautokeino og Karasjok skiller seg ut, men tabellen viser at Hábmer – Hamarøy er en den viktigste kommunen for valg av lulesamisk opplæring og at vi har en relativ høy andel elever i kommunen og elever ved Ájluovta skávllå-Drag skole som velger lulesamisk språkopplæring.

For Hábmer – Hamarøy ser at 14 % av elevene i kommunen hadde samisk som 1.språk og 17 % av elevene hadde samisk som 2.språk. Ser vi kun på elevtallene for Ájluovta skávllå-Drag skole, så var det 33,3 % som hadde samisk som 1.språk og 29,2 % som hadde samisk som 2.språk.

Samiske tall forteller 14 (2021) har sett på utviklingen av samiskelever i grunnskolen 1-10 trinn i perioden 2003-2011.

Undersøkningen viser at det er et omfattende tap av elever fra samiskundervisninga, og de kaller frafallet for «Den samiske lekkasjen». Også for lulesamisk kan vi snakke om en lekkasje fra samiskopplæringen, men lekkasjen synes mindre enn for nordsamisk.

Tall i samiskopplæringen ved Ájluovta skávllå-Drag skole de 3 siste år

Skoleår	Samisk som 1.språk	Samisk som 2.språk
20/21 (108 elever)	32 (29,6 %)	33 (30,6 %)
21/22 (96 elever)	32 (33,3 %)	28 (29,2 %)
22/23 (92 elever)	26 (28,3 %)	32 (34,8 %)

Nedgangen fra 21/22 til 22/23 skyldes først og fremst mindre årskull og ikke mindre interesse for samiskopplæringen. De senere år har antallet elever vært mellom 28-33 % for samisk som 1.språk og 29-35 % for samisk som 2.språk ved Ájluovta skávllå-Drag skole.

Elevtallsutviklingen har gått ned, og forventet fremtidig utvikling er noe som vil være mer beskrevet i en utredning av profilskolen.

Ressursbehov

- 300% nye lærerstillinger, prosentvis ikt-ressurs og merkantil stilling
- Veiledning -og oppfølging på sterke språkmodeller – ekstern ressurs eller noe Sametinget kan bidra med?
- Kommunen må se på virkemidler for å tilsette og beholde samisklærere

Ressursbehovet er nevnt er et minimum av personellressurser som må til for å starte opp arbeidet med en profilskole. Utfordringsbildet er likevel mer komplisert og sitter dypere enn at dette kan løses kun med tilførsel av ressurser.

Kommunen vil i utredningen av en lulesamisk profilskole måtte ta høyde for den industrielle utviklingen som skjer på Drag med hensyn til lulesamisk språk, se på behovet for en evt. utarbeide av rom -og funksjonsplan for profilskolen, se på uteområdet rundt skolen med behov for bl.a samisk tun - bål plass, skjeltersjå, ájtte/stabbur, samt se på organiseringen og eierskapet til profilskolen.

Det vil være en styrke for profilskolen å ha et samarbeid med andre aktører og institusjoner som har et ansvar innen lulesamisk opplæring, der vi kan dra veksler på hverandres kompetanse. Dette kan bl.a. være aktører som Samisk høgskole, Senter for samisk i opplæringa, Nord Universitet, StatPed, Sørsamisk kunnskapspark, Árran, Knut Hamsun vgs/joarkkaskávllå, Drag barnehage og Viejega AS. De tre sistnevnte er særdeles viktig med tanke på å skape en felles språklig praksis og gjennomføring av sterke språkmodeller innen lulesamisk språkopplæring

Sáme allaskávllå/Samisk høgskole, Hábmera suohkan-Hamarøy kommune og Sáme Låhkånguovdásj/ Nasjonalt senter for samisk i opplæringa vil samarbeide om å styrke lulesamiske barn og unges læringsmiljø gjennom arbeidet med å utvikle en lulesamisk profilskole. Partene har undertegnet en samarbeidsavtale som vil bidra til å sikre lulesamiske barn og unges tilgang til oppdaterte samiske læremidler og rett til en kvalitativt god utdanning, samt kompetanseutvikling i det lulesamiske området.

Partene ser behovet for å finne nye, effektive og innovative måter å utvikle samiske læremidler på, og ønsker gjennom et strategisk, institusjonelt samarbeid å kartlegge, igangsette og gjennomføre ulike prosjekter og tiltak for å realisere både en lulesamisk profilskole og få utviklet flere oppdaterte lulesamiske læremidler.

Bakgrunn for ressursbehovet

1. Stillingsbehov; lærere, ikt-ressurs og merkantilt personell:

Kompetansekravene til lærere er økt. Det krever en klar strategi for etterutdanning for å kunne oppfylle lovens krav også for lærere som underviser på samisk, og dette må prioriteres over en flerårig periode. Det er avgjørende å ha nok lærere i virke for å få gjennomført den massive etterutdanningen som kreves med tanke på behovet for studiepermisjoner.

Skal vi bli gode på rekruttering av samisklærere så *må* arbeidsbelastningen på de lulesamiske lærere reduseres. Å frigjøre tid til læremiddelproduksjon, faglig samarbeid og undervisningsplanlegging vil redusere arbeidsbyrden for samisklærere, og slik kunne bidra til at Ájluovta skávllá-Drag skole blir en attraktiv arbeidsplass for samisklærere. Å bruke lønn som et virkemiddel kan også være et nødvendig tiltak.

Skal vi finne nye effektive og innovative måter å utvikle samiske læremidler på så må det være ekstra lærerressurser til dette. Dagens ordning og mangel på lulesamiske læremidler er ikke bærekraftig, og arbeidsbelastningen fører til at flere lærere og potensielle lærere velger andre yrker

Skal vi bli en motor i utvikling -og bruk av sterke språkmodeller for i undervisningen for elever med samisk 1,2, og 3. Først lokalt, så nasjonalt, så trengs det også ekstra lærerressurser. Overnevnte behov utgjør minst 300% nye lærerstillinger.

I mangelen på lulesamiske læremidler er det viktig at det tas i bruk digitale ressurser og læremidler. Det er derfor behov for 50% ressurs som ikt-ressurs ved skolen som bidrar med veiledning og bruk av digitale verktøy.

Det er også behov for merkantile stillinger ved Ájluovta skávllá-Drag skole slik at både rektor og andre lærerressurser kan gå inn og faktisk drive utvikling av lulesamisk språk ved skolen. Idag finnes det ikke midler til slikt, og det må derfor legges opp til 100% stillingsressurs.

Disse behovene utgjør minst 300% nye lærerstillinger, 50% ikt-ressurs og 100% merkantil stilling.

Løsning:

Fra skoleåret 2023/24 kan Hábera suohkan – Hamarøy kommune faktisk sikre seg 2-3 nyutdannede lærere. To av disse er i et utdanningsløp ved Nord universitet med stipend fra kommunen, og en tredje følger en annen lærerutdanning, som vi potensielt kan rekruttere til Ájluovta skávllá-Drag skole.

2. Ekstern veileder og oppfølging på sterke språkmodeller:

Det vil være behov for å hente inn en ekstern veileder, som også får i oppgave å følge opp skolens satsing på på sterke språkmodeller, gjerne knyttet til forskningsmiljøet ved Nord universitet. Dette vil være en deltidsstilling som utgjør 50%.

3. Se på virkemidler for å tilsette og beholde samisklærere:

Samisklærere skal gi opplæring av kvalitet til de samiskspråklige elevene i opplæringa, men virker i det daglige under andre vilkår enn en ordinær lærer i norsk skole; tilfanget på læremidler er minimalt, og flere fagfelt har ikke normert terminologi. Når så undervisningsopplegg i hvert fag skal forberedes gir det gir en økt arbeidsbyrde som må anerkjennes. Det vil være behov for å se på ulike virkemidler som lette i undervisningsplikt, tillegg i lønn og etter- og videreutdanningstilbud.

Statlig finansierte samiske skoler

Utviklingen av samiske språk har sammenheng med de ressursene som er tilgjengelige. Norge utvidet vernet til lulesamisk under Den europeiske pakt for regions- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkpakten) i 2021. Norge forplikter seg nå til en rekke nye bestemmelser for å ivareta og styrke lulesamisk språk⁶.

Hvis man derimot ser på rammene som gis for språkene innen opplæring, så er der følgende statlige finansierte samiske skoler;

Nordsamisk område:

- Samisk videregående skole i Karasjok
- Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino
- Sameskolen i Målselv

Sørsamisk område:

- Sørsamisk kunnskapspark i Hattfjelldal (tidligere Sameskolen for Midt-Norge)
- Sameskolen i Snåsa

Tilskuddet til kommunene Snåsa og Målselv gir Kunnskapsdepartementet 29,1 mill. i 2023. Drift av Samisk videregående skole i Karasjok, Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino og Sørsamisk kunnskapspark i Hattfjelldal får ei samlet bevilgning på 127,9 mill i 2023. Totalt bevilges det 157 millioner over statsbudsjettet til disse skolene.

Det er et nasjonalt ansvar å legge til rette for videreutvikling av samisk språk, og god språkopplæring i grunnopplæringen er et sentralt virkemiddel. Lulesamisk område og språk har ingen statlig finansierte skoler. Hábmera suohkan – Hamarøy

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/kmd/pressemeldinger/2021/regjeringen-styrker-vernet-til-lulesamisk-og-sorsamisk/id2870216/>

kommune mener dette bidrar til å øke forskjellen mellom de samiske språkene.

I regjeringens handlingsplan for samiske språk (2009) er det en offentlig målsetning om at de tre samiske språkene nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk skal gis likeverdige utviklingsmuligheter. Likeverdighet forutsetter at de samiske språkene gis lik status og like muligheter, både økonomisk og sosialt.